

על דרך אבות

עלון פרשת שבוע | תיכון תורני אור תורה דרך אבות | שבת פרשת שמות תשע"ח

בתור ילדים סקרנים היה ברור לנו שבוודאי גם אנחנו היינו ניגשים לראות

את הסנה הבוער. בתור מבוגרים עלינו לשמר את הסקרנות הזו ואת הקריאה האלוקית לשים לב ולא להמשיך ולמהר בדרך. כך אולי נזכה לשמוע את מלאך ה' ולקבל עלינו את שליחותו של מקום.

ואולי זהו הפירוש החסידי לפסוק "של נעליך מעל רגליך" 'הסר מנעוליך מעל הרגליך'. אל תתייחס אל דברים כמובנים מאליהם תראה את הפלא שבדברים מסביבך. תהיה ערני לעולם שסביבך, תתקרב, תחוש ו'תשתוקק לדעת סיבות הדברים'.

אצלנו בדרך אבות חשוב לנו שתלמידנו יעוררו את הסקרנות ומתוך כך יגיעו לגילוי ומתוך כך ימצאו את שליחותם בעולם.

בעלון שלפניכם הבאנו טעימה והצצה קטנה למתרחש בבית ספרנו.

קריאה מהנה ושבת שלום!

← "של נעליך מעל רגליך - הסר מנעוליך מהרגליך" הרב יוני הולנדר, מנהל ביה"ס

בדרך לקבלת השליחות הגדולה של משה - להוציא את בני ישראל ממצרים, מספרת לנו התורה על מעמד הסנה וכך מגלה לנו התורה עוד מתכונותיו של משה. משה ניגש אל הסנה הבוער באש מתוך סקרנות: "ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה, מדוע לא יבער הסנה".

הרלב"ג, בפירושו על הפרשה מאריך בשבח הסקרנות של משה וטוען שסקרנות זו אפשרה למשה להגיע לדרגות הרוחניות שאליהן הוא הגיע: "הלא תראה כי משה רבינו ע"ה, תיכף שראה זה העניין הזר... התעורר לסור ולראות... וזה ממה שיורה שכן היה דרכו, רוצה לומר שכבר היה משתוקק לדעת סיבות הדברים לפי מה שאפשר, ולזה הגיע אל זאת המדרגה הנפלאה אשר הגיע אליה"

ומוסיף הרלב"ג בכיוון זה ומסביר שגם הציווי להסיר את הנעליים היה בין היתר "כדי שירגיש במה שידרוך בו" - התחושה הבלתי אמצעית והקרובה תאפשר לו להבין טוב יותר את המראה הגדול הזה.

כבר כמה שנים בני ישראל משועבדים תחת ידו הקשה של פרעה מלך מצרים. משה שגדל כבר יצא וראה בשלום אחיו, הרג מצרי וברח מפני מכה עברי אחר, הגיע למדין נשא את ציפורה וכבר אפילו גרשם נולד - ופתאום ברגע - מהפך בעלילה:

”וַיְהִי בַיָּמִים הַרְבִּימִים הָהֵם, וַיָּמָת מֶלֶךְ מִצְרַיִם, וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבֹדָה, וַיִּזְעַקוּ; וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבֹדָה: וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת-נַאֲקָתָם; וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ, אֶת-אַבְרָהָם אֶת-יִצְחָק וְאֶת-יַעֲקֹב: וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיֹּדַע, אֱלֹהִים.” (שמות ב' כג')

מה גורם לשינוי בשעבוד? מה הופך את גלגלי ההיסטוריה משעבוד לתחילתה של הגאולה? מהשימוש במילותיה של התורה אפשר אולי לנסות ללמוד מה עושה את השינוי הגדול.

במובן הפשוט - עוברים ימים ארוכים בשעבוד עד שאפילו מלך מצרים כבר מת. לא זו בלבד אלא שפעם ראשונה אנחנו מבינים מהפסוקים את הקושי הגדול - ”וַיֵּאָנְחוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִן-הָעֲבֹדָה, וַיִּזְעַקוּ” - עד לפסוק זה לא שמענו את אנחה או זעקה של בני ישראל.

המפתיע הוא, שהפסוק מדגיש שהזעקה היא כל כך גדולה עד שהיא נזעקת ללא כתובת - דהיינו, לא נאמר ויזעקו אל ה' - הזעקה בוקעת ועולה

השמימה. מעול השעבוד הקשה, אולי אפילו בלתי אפשרי לבני ישראל לזעוק לבורא עולם שאולי (חלילה) קצת נשכח מהם... ובכל זאת, בורא עולם הוא זה שמקשיב - ”וַתַּעַל שְׁוַעְתָּם אֶל-הָאֱלֹהִים, מִן-הָעֲבֹדָה”.

בהמשך הפסוקים אנחנו פוגשים בפעלים רבים המציינים לנו את גודל ועומק התגלותו של הקב"ה לבני ישראל. בתיאור הפסוקים אפשר לראות ולחוש בפתח אחר פתח ועומק אחר עומק את ירידתו של הקב"ה לגאולתם של ישראל באהבתו אותם.

וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶת-נַאֲקָתָם

וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת-בְּרִיתוֹ

וַיֵּרָא אֱלֹהִים אֶת-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל;

וַיֹּדַע, אֱלֹהִים.

4 פעלים בשני פסוקים בלבד ואחר כל אחד מהם מוזכר שם ה'.

ארבעת הפעלים הללו מציינים כל אחד מהם היבטים וחווים שונים היוצרים תמונה כללית רחבה ולכאורה אפילו האנשת רגשותיו של הקב"ה. שמיעה - באוזן, זכירה - בראש, ראייה - בעין וידיעה בלב (עיינו ברש"י עה"פ).

ממנגינת הפסוקים ניתן לראות ולחוש את הבנתו ואהבתו של הקב"ה לבני ישראל, וכי הנה הגיע הזמן להתערב, להתקרב, והגיע השעה והעת להניע את גלגלי ההיסטוריה מעם עבדים לעם נגאל ונבחר.

וכך כותב הרמב"ן על הפסוקים:

”ונכון הוא על דרך הפשט, כי בתחילה היה מסתיר פניו מהם והיה לאכול, ועתה שמע אלהים נאקתם וראה אותם, לומר שלא הסתיר פניו עוד מהם וידע את מכאובם וכל הנעשה להם ואת כל הצריך להם. והאריך הכתוב להזכיר טענות רבות בגאולתם, וישמע אלהים את נאקתם, ויזכור אלהים את בריתו, וירא אלהים, וידע אלהים, כי ידעתי את מכאוביו, כי אע"פ שגשם הזמן שנגזר עליהם לא היו ראויים להגאל, כמו שמפורש על ידי יחזקאל (יחזקאל כ ח), אלא מפני הצעקה קבל תפלתם ברחמיו: ועל דרך האמת יש בכתוב הזה סוד גדול מסתרי התורה, לומר כי עלה ענויים למאור פניו וקרוב אותם אל הדעת, כענין ”בקרוב שנים תודיע ברגז רחם תזכור” (חבקוק ג ב). ולכן יאריך הכתוב בזה אחרי שאמר כבר וישמע אלהים, ויזכר אלהים, ונתפרש הפסוק הזה במדרשו של רבי נחוניא בן הקנה (ספר הבהיר אות עו), תבינהו משם:

מפירוש הרמב"ן ניתן להבין שאכן עם ישראל לא זעק לקב"ה כיון שנסתר מהם, הזעקה שנועקה נשמעה, למרות הסתרת הפנים והביאה איתה את מאור פניו של הקב"ה וגאולתם של ישראל.

לפעמים, גם אנחנו צועקים, זועקים ומתפללים, ולא תמיד אפילו יודעים למי ועל מה ולא כל הזמן נענים כפי שאנחנו מבקשים. אבל אולי כגודל הזעקה וכגודל הסתרת הפנים כך גם גדולתה של ההארה והיציאה מהשעבוד.

שנדע גם אנחנו לזעוק, ומתוך כך - נשמע, נזכר, נראה וכך נזכה להארת פניו של הקב"ה ונושעה!

← "ארבע השורות הריקות -

בין בראשית לשמות ובין הוראה ללמידה"

ר' גדעון שרלו, מחנך כיתה ט' ורכז פדגוגי

המעבר מגלות לגאולה דורש

תהליך שתחילתו בבירור עצמי, כפי שעשו המיילדות, וסופו בפעולה אקטיבית ואישית של כל אחד כפי שמרחו בני ישראל את הדם על המשקופים בליל השימורים. כל זה לא יכל היה להתרחש ברצף אחד. יש משמעות לשהייה, לסיפור שלא סופר, ל'ריק' שמזמין אותנו למלא אותו במחשבות, מדרשים ומשמעויות.

ממש כשם שארבע השורות הריקות מזמינות אותנו להתבונן בדברים הלא כתובים לצד הסיפור הכתוב, כך גם בחיי בית הספר אנו נעים בין ההוראה המלמדת את ה'כתוב' לבין הלמידה של כל אחד לגלות את החלקים ה'לא כתובים'. בדור שלנו, בו הידע קיים בכל מקום והמורה איננו כבר בעל הסמכות הבלעדית על הידע, עלינו לכוון את התלמידים ללמידה התנסותית, למידה בה התלמיד פוגש את הידע בצורותיו השונות ובונה אותו מחדש בתוכו. מרכז השיעור איננו העברה מראשו של המורה לראשו של התלמיד אלא יצירת משהו חדש מהמפגש בין המורה לבין התלמיד לבין החומר. בהוראה בכיתה אנו מנסים להביא את התלמיד לסקרנות, לחשיבה עצמאית, להצלחה במשימות ולהנאה מהלמידה. השורות הריקות הן אותן הזדמנויות של כל אחד ואחד ללמוד, לפתח את עצמו ולכתוב את הסיפור האישי שלו.

← "מדוע לא יבער הסנה?"

ר' אמנון הרמן, מורה למדעים

השבוע נתחיל בקריאת החומש השני, חומש שמות, שעוסק בהתגבשות עמינו כעם קדוש לה'. בתהליך זה הופכים היחידים והשבטים לעם אחד עם תורה אחת ומטרה אחת - "והייתם לי סגולה מכל העמים". כל תהליך ההתגבשות של עם ישראל ולבישת צורתו עד לדורנו, החל בהתגלות ה' למשה במעמד הסנה וכמתואר:

"וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל". כאן מתרחשת לעיני משה תופעה על-טבעית בה שיח מדברי אשר שולטת בו האש איננו נשרף. תגובתו הסקרנית של משה - "אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה" היא בעצם המחוללת את תחילת התהליך של היציאה מהגלות והתגבשות עם ישראל לעם. את הסקרנות הזו של משה אנו מנסים להנחיל לתלמידים בדרך אבות ובפרט בלימודי המדעים בבית הספר.

כל פריצת דרך מדעית, המצאות טכנולוגיות, והעמקת הבנתנו את העולם ואת עצמינו נובעת מסקרנות בהתבוננות בעולם הסובב אותנו ולכן בלימודי המדעים אנו מנסים להסב את תשומת לב התלמידים לעולם שסביבנו כדי- "שיסורו ויראו את המראה הגדול הזה". בלימודי הפיזיקה והכימיה אנו לומדים על הטבע הנעלם מן העין, ובלימודי הביולוגיה על העולם הנגלה לעינינו וטומן בחובו יופי והתפארות אין קץ.

בחטיבת הביניים התלמידים נחשפים

לידע כללי בכל התחומים המדע: לימודי חשמל ואנרגיה בפיסיקה, הבנת קשרים כימיים בכימיה, ולמידה על התא, תורשה, ואקולוגיה בלימודי הביולוגיה. בכיתה י', אלו הבוחרים להרחיב את לימודיהם בביולוגיה וטכנולוגיה מצטרפים למגמות ואלו שלא רוצים להרחיב את לימודיהם נגשים לבגרות כללית בביולוגיה ולומדים בשנה זו על כל מערכות הגוף באדם ונחשפים לידע עצום על תהליכים ומחלות, תזונה ושמירת הבריאות.

השיעורים במדעים בדרך אבות מלווים במצגות עם המחשות דרך אנימציות וסרטונים בהם התלמידים יכולים לראות בעצמם את העולם הנסתר והגלוי שמתקיים בנו ולצידנו. בבית הספר יש מעבדה ללימודי המדעים בה התלמידים מבצעים ניסויים ורואים במו עיניהם תהליכים עוצרי נשימה המחקים חוקי טבע. בכל שנה מתקיים יום מדע בבית הספר בו אנו מארחים מדענים מובילים שמרצים לתלמידים על תחומי החקר שלהם וגם לתלמידים מבית הספר מציגים עבודות חקר שלהם.

מפרשתינו אנו למדים שהתחדשות רוחנית מקורה בהתבוננות וסקרנות, גם חקר המדעים דורש את אותה התבוננות וסקרנות. פה בדרך אבות אנו מאתגרים את התלמידים להתבונן ולפתח את אותה סקרנות.

כאשר אנו אוהבים ומעריכים מישהו, איננו רואים אותו רק כחלק מהכלל שהוא משתייך אליו, אלא גם כיחיד המיוחד שהוא. בתוך המעבר של בני ישראל, מבניו של יעקב-ישראל, לעם, לא נשכחים הפרטים המרכיבים אותו והם נמנים בשמותם, ודווקא מתוך חיבתו של הקב"ה לבניו של יעקב.

גם אנו במעשה החינוך וההוראה, מתבוננים בבית הספר כמקשה אחת מחד, ומאידיך מתבוננים בכל כיתה וכיתה, כל שבט ושבט בנפרד על הייחוד שלו. בתוך כל כיתה וכיתה אנו מבחינים בין התלמידים השונים זה מזה בשמותם, בתכונותיהם, בכישוריהם, ברצונותיהם, מתוך חיבתנו ואהבתנו את התלמידים.

תפקידו של המורה והמחנך הוא תפקיד מורכב, להפוך את התלמידים לחלק מכיתה שלמה, תוך שמירה על זהותו וייחודו של כל תלמיד. עליו לשאוף לקדם כל תלמיד ממקומו הוא, אל המדרגה הבאה. אסור לו למחנך להתייחס אל תלמידו רק כ"עם" ככיתה, והוא נדרש לתמך בין היחיד ליחד. רק כאשר לכל תלמיד יש "שם" ייחודי משלו, אפשר לפעול ביחד כיחידה אחת - ככיתה, כעם.

אך משה מגלה לנו מהי אישיותו ומהי מנהיגות בעם ישראל! הוא נלחם גם פה מול חוסר צדק גם מחוץ לבני עמו במובן של "תיקון עולם".

רדיפת הצדק ומעורבותו של משה רבינו הם אחד מהקווים המנחים אותנו בבית הספר כשאנו באים לבנות תוכנית חברתית, שמטרתה להוביל את תלמידינו למעורבות סביבתית וחברתית ברבדים שונים של החברה.

התוכניות החברתיות אצלנו מגוונות ופונות לצרכים שונים של מעורבות-תוכנית מעיין- בעל דגש דתי. תוכנית באר- דגש סביבתי, תוכנית אח"י, תוכנית זהות בשכבה י', תוכנית מעורבות אישית וחברתית בהתנדבויות שונות ועוד ועוד.

כל אלו באים מתוך רצון לעודד עשיית צדק ומעורבות חברתית. משה תמיד יהיה רבנו השאלה היא כמה אנחנו נהיה תלמידי, ובדרך זו אנחנו מחנכים בדרך אבות!

שבת שלום

אילו משה רבנו היה נבחר להיות מנהיג במאה ה-21 היו עולות הרבה שאלות, מאיפה ההכשרה שלו? מי היו רבותיו? איזה תארים הוא עשה ואיפה?

התורה לא מנמקת לנו למה דווקא הוא נבחר.

התורה מספרת לנו שלושה סיפורים הממחישים לנו מי הוא משה רבינו ומה גדולתו:

סיפור ראשון- משה רואה איש מצרי מכה איש עברי, לכאורה לא ברור מה מביא את משה לפעול, משה מגיע מהארמון מאז ינקותו היה נראה שהוא יהיה בצד של המצרי, אך משה לא יכול לעמוד מהצד והוא נוקט פעולה לטובת בני עמו.

בסיפור השני- משה רואה שני יהודים ניצים ורבים בינם לבין עצמם- כאן זאת עליית מדרגה, לא מדובר באנטישמיות שמתוך כך מובנת דרכו של משה, כאן זה עניין אישי בין שני יהודים, אך משה מול חוסר צדק חייב לפעול- יש לו צו מוסרי פנימי.

בסיפור השלישי- משה הוא כבר מגיע כנרדף בארץ לא לו, שם הוא רואה את רועי מדיין מונעים מים מבנות יתרו. מה לו ולזה?

דרך אבות

התחשק לנו!

"באתנו לדרך אבות' בצבא
 מסאול ביום המדשף החיוד
 ובצבא הקריבי. התענה
 יכולת ההלכה והחם האכפתי
 והאווה שביה'ס אלניק אל
 תאמיד ותאודי".
 סושה דובוב לדרכ אבות'
 שבה בונה (ביגה האצביים תוהניקים)
 ידון ואדינה שייזין (ההורים של דובוב)
 דובוב (ביגה 6)
 אלשבי

צילום: אלישבי לוימן

צילום: אמיתי שטרטר

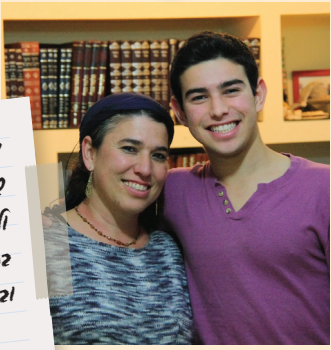
"הפחירה לדרכ אבות' היגה
 אנו שלעית ראינו לרביה הספרי
 מסכנאים באמת אן הוד און
 מה שהוא צריך ומחזקים אנו
 להתקדמות בדרכ וביכולת לון"
 אלשבי וביאית פרידי
 ההורים של יולא (ביגה י"ב) וליאית (ביגה 6)
 אכפתי

צילום: אמיתי שטרטר

באתנו לדרכ אבות' כי הודים לון
 פסול אורבים את ביה הספרי.
 את הצוות החשוני שמדבר איים
 בזכות הלינינים.
 את המזון והרב של התלמידים
 שפוגע בצבאם צבא רבב אלול
 ואת האפשרות לומר אצמא בדרכ
 התאמיחה ארם.
 אביגיל ושי בן ארי
 ההורים של איים (ביגה י"ב) ויל (ביגה י'
 נאשה

"באתנו לדרכ אבות' כי צה מקום
 שמכוון את הדין לון להיות הוא.
 והיות הכי טוב שהוא יכול -
 שכן הרוחני. שכן הלימודי
 וצפן התבדתי"
 אלשבי וליאית בן נון
 ההורים של ארייה (ביגה י'
 אילון שבו

צילום: אביה שטרא